

En inkluderande kulturskola på egen grund

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) är positiva till gemensam kraftsamling och en nationell strategi om samarbete för att stärka de kommunala kulturskolorna.¹ Flera av utredarens förslag adresserar de utmaningar som SKL och kommunerna länge pekat på som angelägna för att utveckla kulturskolornas verksamheter och där staten kan och bör utgöra ett stöd.

SKL anser att:

- de kommunala kulturskolorna även fortsättningsvis ska vara en frivillig och icke lagstiftad kommunal verksamhet.
- kulturskolornas uppdrag och verksamhet ska utgå från barn och ungas rätt och vilja att ta del av och utöva kultur samt från lokala kulturpolitiska prioriteringar och mål.
- de föreslagna nationella målen inte är ändamålsenliga och avstyrker därför förslaget. *Hur* kommunerna ska utforma, rekrytera personal och organisera kulturskoleverksamhet är en fråga som måste avgöras lokalt. Det är inte statens uppgift att definiera att kommunerna *ska* bedriva kulturskoleverksamhet på ett visst sätt. Målen bör omformuleras så att det blir tydligt att de avser mål för statens insatser inom kulturskoleområdet och de effektmål som vill uppnås för barn och unga.
- en nationell strategi för kulturskoleverksamhet bör inkludera den, ofta omfattande och avgörande, del av kulturskolans verksamhet som sker i samverkan med skola.
- det är önskvärt att staten tar ett större ansvar för nationell uppföljning samt bidrar till att stödja kunskapsutveckling och samverkan. Under förutsättning att ett nationellt kulturskolecentrum utgår från kommunernas och kulturskolornas perspektiv och behov kan det bidra positivt till att stödja kommunernas och kulturskolornas utveckling.
- en formaliserad dialog bör komma till stånd mellan staten och SKL om kulturskoleverksamhet i syfte att undvika oönskad detaljstyrning och säkerställa att kommunernas kulturpolitiska prioriteringar, skilda förutsättningar och behov sätts i första rummet vad avser statens stöd i fråga om bland annat uppföljning, utformning av statsbidrag och utvecklingsinsatser.
- utredningens förslag om stärkta utbildningsvägar är relevanta och SKL välkomnar därför förslagen. SKL menar att staten bör ta ansvar för att pedagogiska utbildningar likväl som utbildningar i olika konstformer inom

¹ I kulturskolebegreppet innefattas även musikskolor.

kulturskolans områden initieras inom universitet, högskola och annan vuxenutbildning. Eftersom behovet är stort är det angeläget med flera olika och flexibla vägar för att rekrytera, utbilda och vidareutbilda lärare, inklusive validering.

- de statsbidrag som utredaren föreslår kan vara ett viktigt ekonomiskt tillskott till att förstärka kommunernas pågående arbete med ökad tillgänglighet, kunskapsutveckling och breddad kulturskoleverksamhet. Formerna för bidragen som föreslås är dock alltför kortsiktiga och tar inte sin utgångspunkt i kommunernas olika lokalt betingade mål, behov och förutsättningar.
- det finns ett behov av utvecklad interkommunal och regional samverkan kring kulturskoleverksamhet. SKL avstyrker dock förslaget om att utvidga kultursamverkansmodellen i dagsläget. SKL anser att förslaget inte är tillräckligt belyst och att nya uppgifter ska samrådas med regionerna. Det anslag som utredaren föreslår ska ingå i kultursamverkansmodellen täcker rimligtvis inte heller de kostnader för utökade uppgifter samt administration som den regionala samordningsfunktionen föreslås hantera, inte ens med tänkt motsvarande medfinansiering.
- forskning om barn och ungas kulturutövande och deltagande i kulturlivet behöver stärkas och SKL stödjer därför utredarens förslag om forskningsanslag och verksamhetsnära forskarskola som är relevant för kulturskolor.
- en utvärdering av statens insatser är relevant, men 3 år är en alltför snäv tidplan eftersom effekterna av flera föreslagna insatser rimligtvis inte går att utvärdera förrän långt senare.

Övergripande kommentarer

SKL instämmer med utredarens slutsats att kulturskolorna utgör en del av samhällets välfärd och är en betydelsefull konstnärlig mötesplats för barn och unga.

Kulturskolorna är värdefulla för att möta barn där de befinner sig, men också för att låta dem möta nya kulturyttringar och väcka intresse för kultur de annars inte kommer i kontakt med.

SKL instämmer i utredarens slutsats att ansvaret för att öka tillgången till kulturskoleverksamhet inte bara bör vila på kommunerna utan är av både nationellt och regionalt intresse vilket också fordrar ett gemensamt ansvarstagande. Därför bedömer SKL att en fortsatt frivillig verksamhet i kombination med statliga åtaganden ger sammantaget bäst förutsättningar för att kulturskolor ska kunna möta utmaningar kring kompetensförsörjning, jämlikt deltagande och kvalitet. Utredningen har pekat på en rad faktorer som påverkar barns möjligheter att delta i kulturskoleverksamhet och som utmanar kulturskolorna i arbetet med att öka tillgänglighet och jämlikhet i verksamheterna. Bland annat lyfts socioekonomisk bakgrund, föräldrars utbildningsnivå, kön, geografiskt avstånd till verksamhet, funktionsvariationer som betydande faktorer. SKL hade gärna sett att utredaren mer ingående belyst frågor om barns fritidsval ur ett genusperspektiv, exempelvis konsekvenser av att flickor och pojkar väljer olika konstuttryck/ instrument. Ett annat gemensamt utvecklingsområde

som SKL vill lyfta fram är digitaliseringen stora möjligheter att bidra till en mer tillgänglig kulturskola, inte minst i glest befolkade kommuner där avstånd ibland kan utgöra ett hinder för deltagande. SKL menar att staten genom sina insatser, exempelvis via forskning eller kunskapsuppbyggnad, kan vara avgörande för att öka kunskapen om hur olika hinder för barns deltagande kan överbryggas.

SKL ser också positivt på att det i flera av utredarens förslag betonas att de nationella insatserna, ska utgå från de kommunala kulturskolornas perspektiv och behov. Dock finns det inslag i utredarens förslag (t.ex nationella mål, stimulansmedel och nationellt utvecklingscentrum) som har ”uppifrån”- perspektiv vilka riskerar att likforma kulturskolor med negativa konsekvenser för barnen. SKL menar att för att ge barn och unga bättre möjlighet till att utöva kultur är inte en likformig kulturskola i hela landet lösningen. Det krävs ett stort lokalt handlingsutrymme som kan ta hänsyn till kommunernas olika försättningar. Detta för att inte riskera att minska den dynamik och flexibilitet som behövs. För att få till stånd en *likvärdig* kulturskoleverksamhet krävs möjligheten till *olika* lösningar.

Gemensamt ansvarstagande istället för reglering

SKL välkomnar att utredaren har övervägt men avstår från att lägga förslag om att författningsreglera kommunernas ansvar och istället presenterar förslag om mål och andra insatser med avsikt att stärka kommunernas kulturskolor. Det är dock utredarens uppfattning att en lagstiftning skulle vara mest verkningsfull för att tydliggöra kulturskolans nationella intresse. Att utredningen endast anger finansieringsprincipen som skäl till att inte reglera verksamheterna tyder på en ofullständig och selektiv analys av för- och nackdelar med att författningsreglera kommunernas ansvar. SKL ser därför att det finns anledning att förtydliga och nyansera analysen. SKL menar att en reglering inte är motiverad och att det finns uppenbara risker med att reglera verksamheterna, inte minst utifrån demokratiska aspekter.

Kommunerna har på eget initiativ och i fortfarande växande omfattning bedrivit musikskoleverksamhet sedan början av 1940-talet. Utvecklingen visar att kultur- och musikskolorna, i motsats till många gånger rådande uppfattningar, stärker sin roll i att ge barn och unga möjligheter till kulturutövande. De senaste 25 åren har utbudet breddats. Elevantalet har ökat markant under de senaste åren. Samtliga kommuner avsätter medel för barn och ungas kulturutövande i någon form och idag finns kultur- eller musikskolor i 283 av 290 kommuner. De kommunala anslagen ökar samtidigt som avgifter minskar totalt sett. Sammantaget har kommunerna utifrån frivilliga åtaganden, med egna medel och initiativ, lyckats engagera ett stort antal barn och ungdomar.

Olika kommuner utformar verksamheterna på olika sätt– utifrån elevernas, personalens och det omgivande samhällets intressen och behov. En reglering i antingen en ramlagstiftning eller ett inordnande av kulturskolan i skolväsendet skulle innebära stora och påtagliga ingrepp i det kommunala självstyret. Detta kan i förlängningen hota den framåtsyftande dynamik som kan ses i de nuvarande kommunala engagemangen. Kulturskolorna är i dag lokalt viktiga kulturpolitiska institutioner och representerar därmed viktiga politiska frågor. Det är inte självklart att detta lokala engagemang blir större om dessa blir nationella angelägenheter. Förutom

att det lokala inflytandet minskar, finns flera risker med att inordna kulturskolan i en mer enhetlig struktur, exempelvis när det gäller innehåll, organisation och avgifter. Statligt satta nivåer kan ibland förhindra extrema nivåer och därmed ge ett skydd för enskilda medborgare utan att påverka det stora flertalet kommuner eller landsting. Ibland innebär nivåerna dock påtagliga begränsningar av handlingsutrymme och finansieringsmöjligheter. En fastställd gräns kan även leda till att ambitionsnivån sänks, dvs. golvet blir ett tak. Exempelvis leder en maxtaxa inte bara till sänkta avgifter utan kan även innebära att låga avgifter höjs. En stor brist hos utredarens analys är att en konsekvensanalys av vad en reglering skulle innebära för kulturskoleverksamheter saknas i utredningen.

SKL vill också påtala att proportionalitetsprincipen, som stadgar att självstyrelsen inte bör begränsas mer än nödvändigt för att uppnå ändamålet med en åtgärd och i så fall med medel som innebär så små begränsningar som möjligt, ska gälla. Det är också viktigt att påtala att en reglering av kommunernas ansvar för kulturskolorna i sig inte löser de utmaningar som står i vägen för barns likvärdiga tillgång till kultur. Det som behövs är ett fungerande samspel med den nationella nivån för att skapa goda förutsättningar för kulturskolornas verksamhet. Staten kan även utan en reglering ta eller stödja initiativ som kan bidra till ökad jämlikhet, högre kvalitet, bättre samverkan med skolan.

SKL kan slutligen konstatera att vissa av utredarens slutsatser baseras på felaktiga grunder. Som exempel kan nämnas kommunernas kostnadsutveckling av kulturskolor som, till skillnad från vad utredaren påstår, i stort följt kommunernas totala kostnader. Under perioden har antalet invånare i den aktuella åldersgruppen minskat påtagligt. Därmed har kostnaderna för kulturskolor per invånare i åldern 7-18 år som andel av de totala kostnaderna ökat sedan år 2000. Även utredarens slutsats att kommuner i glesbygd skulle förordas en lagstiftning är mycket svagt underbyggd.

Barnperspektiv och lokala förutsättningar

Idag erbjuds en betydande lokal barnkulturverksamhet av såväl offentliga aktörer som av civilsamhällesaktörer som föreningar och studieförbund samt kommersiella aktörer, ofta i samarbete med varandra. Utbudet präglas många gånger av en mångfald av former, kulturuttryck och lösningar, något som kan vara viktigt för att ge barnen en bred tillgång till kultur. Avgörande är möjligheten att lokalt välja hur man ska organisera sig för att på bästa sätt bidra till barn och ungas rätt att utöva och ta del av kultur— om det är i kulturskoleform eller andra sätt att genomföra pedagogisk verksamhet för flera konstområden. SKL menar att kulturskolornas verksamhet är *en* av flera viktiga mötesplatser för barn och unga, och ställer sig därför frågande till att utredningen endast beaktat kommunal kulturskoleverksamhet och inte till hela det kulturutbud som erbjuds barn och unga.

Utredaren betonar visserligen vikten av samverkan med andra institutioner, föreningar, bildningsförbund och nätverk, både inom och utanför kommunen, men i förslagen till nationell strategi främjas inte fruktbara samverkansformer, snarare tvärtom.

Samverkan med skolan

Utredaren vill förtydliga kulturskolans särart i syfte att stärka dess position, legitimitet och ge verksamheten en egen grund. Man har inte sett som sin uppgift att se till hela kulturskolans verksamhet, utan endast den verksamhet som sker under barnens fria tid, d.v.s. ämneskurser. Avgränsningen har inneburit att samverkan mellan skola och kulturskola ges litet utrymme i utredningens slutsatser och inga förslag läggs för att stärka samverkan mellan skola och kulturskola.

En SKL-undersökning från 2016² visar att samverkan mellan kulturskola och skola i många fall underlättar elevers möjlighet att ta del av kulturskolans verksamhet, bidrar till att förbättra undervisningens kvalitet i estetiska ämnen samt resulterar i ett bättre utnyttjande av lärares specialkompetens. Att kunna dela på gemensamma resurser såsom lokaler, personal och utrustning är för många kommuner betydelsefullt också ur ett kommunalekonomiskt perspektiv. SKL anser därför att en nationell strategi för kulturskoleverksamhet bör inkludera även den del av kulturskolans verksamhet som sker i samverkan med skola. SKL delar utredarens uppfattning att en formalisering av kulturskoleverksamhet som en ny skolform inte skulle gynna utvecklingen, men anser att det hade varit önskvärt att utredaren inkluderat samverkan mellan skola och kulturskola i utredningsarbetet. Det behövs en fördjupad kunskap och ett fortsatt utvecklingsarbete inom såväl skola som kulturskola när det gäller att identifiera olika hinder för barn och ungas deltagande och att utveckla arbetsformer som kan överbrygga hindren, även i relation till skolan.

Nationella mål

SKL anser att de nationella mål som föreslås för kulturskolor inte är ändamålsenliga och i alltför stor utsträckning föreskriver vad en kulturskola *ska* göra. Det är anmärkningsvärt att föreslå styrande mål för verksamheter som är frivilliga, som finansieras med kommunala medel och som hyser ett stort lokalt engagemang. De mål som utredaren föreslår fokuserar i huvudsak på *hur* den kommunala verksamheten organiseras, omfattningen på verksamheten och på personalstrategiska frågor. SKL menar att nationella mål bör formuleras men då kring statens insatser och de effekter som staten med sina insatser vill uppnå för barn och unga. Jämför exempelvis [Statens mål för Kulturmiljö respektive Arkitektur, form och design](#).

Exempel på målformulering skulle kunna vara:

Alla barn och unga ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i var och ens förutsättningar, ges möjlighet att...ta del av och utöva kultur, ha tillgång till ett konstnärligt och genremässigt brett utbud, påverka innehåll och utformning i de verksamheter man tar del av, möta verksamheter med hög kvalitet och pedagoger och personal med hög kompetens osv.

Alt:

I enlighet med nationella kulturpolitiken mål ska statens insatser gentemot kulturskolor främja barn och ungas möjlighet att...ta del av och utöva kultur, ha tillgång till ett konstnärligt och genremässigt brett utbud, påverka innehåll och

² Samverkan mellan skola och kulturskola, SKL, 2016.

utformning i de verksamheter man tar del av, möta verksamheter med hög kvalitet och pedagoger och personal med hög kompetens osv..

Det finns en risk i att de föreslagna målen för vad en kulturskola ska göra kan bli normerande och resultera i att enskilda kommuner blir utpekade att inte uppfylla dem och succesivt tvingas anpassa verksamheter. Det gäller exempelvis de detaljerade förslagen om ”tre eller flera konstuttryck”, ”först och främst i grupp”, ”barns fria tid”. För att möta de utmaningar som kommunerna står inför, t ex breddat utbud och mångfald samt kompetensförsörjning behövs snarare ett stort handlingsutrymme för att hitta olika vägar att utveckla och förnya verksamheterna utifrån de vitt skilda förutsättningar som kommunerna har för att bedriva verksamhet. En kommuns folkmängd, yta, näringslivsstruktur, lokala kulturliv, elevantal och lärarnas kompetenser kan skapa både möjligheter och begränsningar i utformningen av barn- och ungdomskulturverksamhet. Många kommuner erbjuder idag också utmärkt barnkulturverksamhet inom ramen för annan verksamhet, i syfte att använda resurser på bästa sätt samt erbjuda en kvalitativ verksamhet. Med de föreslagna målen tycks utredaren vilja se en likriktning av verksamheterna som kan vara direkt hämmande för utvecklingen.

Att utgå från barn och ungas behov och intresse är ytterst relevant för att upprätthålla ett attraktivt verksamhetsinnehåll som lockar fler barn att delta. SKL anser att kulturskolans uppdrag och verksamhet även fortsättningsvis ska utgå från barn och ungas rätt och vilja att ta del av och utöva kultur samt de lokala kulturpolitiska prioriteringarna. Nationella mål bör utformas för att stödja det.

Regional samordning

Utredaren föreslår att ett anslag om 0,5 miljon per landsting och region tillförs kultursamverkansmodellen och att ett nytt område därmed tillförs i förordningen som gäller kultursamverkansmodellen.

SKL vill i sammanhanget framhålla att regional samverkan eller mellankommunal samverkan kring kulturskolefrågor bedrivs redan idag på flera håll i landet, bland annat i frågor som rör kompetensutveckling men också i samverkan kring lärartjänster och utbud. SKL instämmer i slutsatsen om behovet av en samverkan på en interkommunal och regional nivå.

Samtidigt som regionerna överlag är positiva till att kultursamverkansmodellen utvecklas har synpunkter framförts på att inga fler uppgifter bör tillföras modellen innan parterna kommit tillrätta med de uppgifter och processer som redan finns i modellen. Det finns generellt sett otydligheter kring hur man bör gå tillväga när modellen expanderar. I detta fall belyser exempelvis inte utredaren på vilka sätt tillförandet av ett nytt område påverkar kultursamverkansmodellen som helhet eller om det är möjligt att avstå från dessa nya uppgift och medel. SKL anser att tillföranden av ytterligare uppgifter inom kultursamverkansmodellen ska samrådats med regionerna och SKL innan införande och avstyrker därför förslaget.

SKL menar att de föreslagna medlen inte rimligtvis täcker kostnaderna för uppgifter som den regionala funktionen föreslås ansvara för. När nya uppgifter tillförs samverkansmodellen ska statens ambitionsnivå motsvaras i de medel som anslås. De

medel som föreslås tillföras kultursamverkansmodellen för kulturskoleverksamhet kräver en motprestation i enlighet med förordningen om fördelning av statsbidrag till regional kulturverksamhet. Vad detta innebär är otydligt. I utredningens ekonomiska konsekvensanalys bedöms kommuners och landstings/regioners ökade kostnader utgöras av de medel som respektive part tillför modellen. SKL bedömer att det utöver dessa sannolikt också tillkommer kostnader kopplade till uppföljning och administration.

SKL vill också uppmärksamma på att utredaren har räknat fel i summeringen av statsbidraget. 0,5 miljon till 21 regioner/landsting blir totalt 10,5 miljoner kr. Förslaget tar heller inte hänsyn till regionernas olika storlek och skilda förutsättningar att stödja kommunerna.

Nationellt kulturskolecentrum

SKL ser positivt på att staten kraftsamlar kring kulturskolefrågorna och bedömer att ett kulturskolecentrum kan utgöra ett stöd för kommunernas kulturskoleverksamhet. Dock finns det otydligheter i förslaget och inslag som riskerar att bli alltför styrande för kommunernas verksamhet.

I det föreslagna kulturskolecentret ska flera av statens föreslagna insatser inrymmas. Samtidigt finns redan idag myndigheter med kompetens och ansvar inom området, dels inom Statens kulturråd som bl a fördelar statsbidrag, dels inom Myndigheten för kulturanalys som ansvarar för uppföljning av nationella kulturpolitiken. Dessutom svarar många regioner och landsting redan idag för de delar som rör samverkan mellan kommuner och kulturinstitutioner. SKL menar att innan förslaget genomförs behövs en tydligare konsekvensanalys kring ansvarsfördelningen samt hur den statliga sektorssamordningen kring barns och ungas kulturutövande påverkas. Risk finns att stuprör förstärks med den typen av lösningar med ett särskilt organ för en specifik verksamhet inom en myndighet.

De organisationer och verksamheter som arbetar för och med barn och ungas kulturutövande och deltagande i kulturlivet behöver bättre tillgång till statistik och forskningsresultat än de har idag för att få ett bättre underlag för att utveckla verksamheten. SKL menar att Myndigheten för kulturanalys bör ansvara för att följa upp den samlade kultur- och musikskoleverksamheten medan ett kulturskolecentrum ansvarar för uppföljning av statsbidragen.

Det är otydligt i förslagen huruvida ett nationellt kulturskolecentrums arbete med erfarenhetsutbyte, kunskapsutveckling och fortbildning primärt syftar till att stödja de regionala initiativen eller ska initiera egna insatser och arbeta lokalt. I förslag till förordning för den nya myndigheten finns heller inte dessa uppgifter särskilt utpekade i formuleringarna. SKL ser med oro på att utredaren inte ger tydliga svar om hur ett kulturskolecentrum ska säkerställa att stimulansmedlen och utvecklingsinsatser svarar upp mot de behov som finns hos kommunerna och de lokalpolitiskt satta målen.

SKL menar att det är angeläget att en formaliserad dialog kommer till stånd mellan staten och SKL (som företräder såväl huvudmännen och regionerna) om kulturskoleverksamhet. Även andra aktörer, som exempelvis Kulturskolerådet, skulle kunna ingå som part. SKL bedömer att om en myndighet får ansvar för såväl statistik

och uppföljning, statsbidrag och utvecklingsinsatser på lokal och regional nivå också får ett tydligt och uttalat ansvar för att föra dialog med kommunerna som huvudmän för kultur- och musikskolor. En formaliserad dialog skulle primärt syfta till att säkerställa att kommunernas kulturpolitiska prioriteringar, skilda förutsättningar och behov sätts i första rummet vad avser statens stöd i uppföljningsarbete, utformning av statsbidrag och utvecklingsinsatser. En dialogplattform, exempelvis i form av en överenskommelse, behöver inte innefatta fördelning av statsbidrag, men skulle kunna utgöra en plattform för dialog kring statsbidragens utformning när det gäller krav, ansökan, medfinansiering, redovisning och uppföljning. Dialogen skulle minska risken för en oönskad detaljstyrning och främja utveckling av kulturskolorna i Sverige.

Målet med en formaliserad dialog skulle vara att exempelvis identifiera och undanröja hinder, skapa förutsättningar för ett mer jämlikt deltagande och ökad kvalitet eller stimulera ett utvecklingsarbete för att utveckla samspelet mellan kulturskola, förskola/skola och det lokala kultur- och föreningslivet.

Förslaget om att uppdra åt ett nationellt kulturskolecentrum att ansvara för nationell uppföljning innebär enligt utredningen vissa kostnader för landets kommuner på grund av ett nytt krav om uppföljning. Kostnaden beräknas av utredningen till 427 000 kronor. Det bör framgå hur detta är beräknat.

Utvecklingsbidrag

För att stödja kulturskolornas utveckling föreslår utredaren tre olika statsbidrag; ett utvecklingsbidrag, ett verksamhetsbidrag för glesbefolkade kommuner samt ett så kallat spetsbidrag.

SKL:s grundinställning vad avser riktade statsbidrag är att de statliga medel som tillförs sektorn bör läggas in i generella bidrag och att denna väg alltid bör prövas som ett förstahandsalternativ. I vissa fall kan riktade statsbidrag emellertid vara mer ändamålsenliga, särskilt när kommunsektor och stat ser samma behov av förändring. SKL ser att de statsbidrag som utredaren föreslår kan vara ett viktigt ekonomiskt tillskott som kan skapa incitament och förstärka kommunernas arbete med ökad tillgänglighet, kunskapsutveckling och breddad kulturskoleverksamhet.

Formerna för bidragen som föreslås är alltför kortsiktiga och tar inte sin utgångspunkt i kommunernas olika mål, behov och förutsättningar, vilket kan medföra en oönskad ökad detaljstyrning samt att man missar de övergripande målen med satsningarna, särskilt när medlen åtföljs av specifika krav. Det föreslagna utvecklingsmedlet på 200 miljoner kronor bör exempelvis enligt utredaren fördelas utifrån specifika krav bl a att verksamheten erbjuder minst tre konstuttryck och har en framtagen handlingsplan.

För att minimera risk för negativa effekter av riktade statsbidrag rekommenderar SKL ett antal riktlinjer vid utformningen av riktade statsbidrag. Bland annat är det viktigt att en god framförhållning ges till kommunerna så att besked om statsbidrag kommer i god tid innan budgetåret startar. När bidragen utformas är det relevant att säkerställa att bidragen inte skapar osäkra planeringsförutsättningar, risk för kostnadsökningar samt kräver stora administrativa resurser. Bidragen som utredaren föreslår bör därför

fördelas efter enkla ansöknings – och redovisningsförfaranden och bidra till långsiktighet och kontinuitet.

Förstärkta utbildningsvägar

Utredaren föreslår flera förändringar i utbildningssystemet i syfte att förstärka utbildningsvägar för pedagoger till kulturskolor. Det är utredningens bedömning att den nuvarande och framtida kompetensförsörjningen är bristande. Det menar utredaren beror på en avsaknad av utbildningar som är särskilt anpassad för kommunernas behov.

SKL stöder utredarens analys av behoven samt förslag till stärkta utbildningsvägar och menar att staten skall ta ett ansvar för att det finns pedagogiska utbildningar likväl som utbildningar i olika konstformer inom kulturskolans områden. Svårigheten i att rekrytera utbildad personal till kulturskolorna är påtaglig i flera delar av landet inom flera konstområden. Det finns idag ingen total beräkning av kompetensbehoven i kulturskola, men ämnen som musik, bild och slöjd är till exempelvis redan idag underdimensionerade på lärarutbildningen sett endast till grundskolan rekryteringsbehov. Stora pensionsavgångar är att vänta och behovet av att bredda verksamheten till nya konstformer ställer krav på ny kompetens. Kompetensbehov och dimensioneringen av högskoleutbildningar för kulturskolans verksamhetsområden är därför ett särskilt angeläget område enligt SKL och det är positivt att utredaren lägger förslag i syfte att stärka kompetensen för kulturskoleverksamhet.

SKL vill dock påtala vikten av att sådana utbildningar inte skapar inlåsningar, utan att den som vill kan växla mellan att vara lärare i kulturskolan och i grund- eller gymnasieskolan och kan tillgodoräkna sig sådan kompetens som är gemensam för de olika verksamheterna.

Eftersom rekryteringsbehovet är stort är det angeläget med flera olika och flexibla vägar för att rekrytera, utbilda och vidareutbilda lärare, inklusive validering. Det kan även finnas valbara kurser inom ämneslärarutbildningarna med fokus på kulturskolans specifika behov som ger en lärare i det offentliga skolväsendet kompetens även för kulturskola.

Här bör också påpekas att utredarens förslag till nationella mål siktar på en hög andel högskoleutbildad personal. En hög kompetens i kulturskolornas verksamheter är eftersträvansvärt men SKL befarar att krav på utbildning i kombination med att utbildningar saknas kan komma att begränsa kommunernas möjligheter att rekrytera lämplig personal. Det riskerar i sin tur att begränsa antalet konstformer, vilket sannolikt inte är utredarens intention.

Kulturskolerelaterad forskning

SKL instämmer i utredarens uppfattning att kulturskoleverksamheterna behöver bättre tillgång till relevant forskning än de har idag för att kunna utveckla och kvalitetssäkra verksamheten på bästa sätt. SKL ser därför positivt på att utredaren lägger förslag som syftar till att stärka forskning om barn och ungas fritid och kulturutövande.

De forskarskolor för praktiktäna forskning som i den forsknings- och innovationspolitiska propositionen 2016/17 föreslås inrättas bör kunna tillgodose detta

behov. Forskarstuderande kan rekryteras bland personer som idag har sin yrkesverksamhet i kulturskolor likväl som i för-, grund- och gymnasieskolor. SKL ser positivt på kommande satsningar på praktisknära forskning.

Utvärdering och nästa steg

Utredaren menar att det är angeläget att följa om utredningens förslag får avsedda effekter på barns och ungas tillgång till en inkluderande och tillgänglig kulturskola. Därför föreslås att en utvärdering ska göras tre år efter att förslagen trätt i kraft för att bedöma om den statliga styrningen behöver förstärkas via ytterligare stimulansåtgärder eller reglering.

SKL menar att det är relevant att staten följer upp sina insatser kontinuerligt för att avgöra om insatserna är verkningsfulla och når sitt syfte. SKL menar emellertid att 3 år är en alltför snäv tidplan med tanke på att effekterna av flera föreslagna insatser rimligtvis inte kommer att kunna omsättas i verksamheterna förrän långt senare. Det gäller exempelvis forskning, stärkta utbildningsvägar samt kunskaps- och utvecklingsinsatser.

Sveriges Kommuner och Landsting

Lena Micko
Ordförande